

Otakar Zemina

Narodil se 18. 12. 1899 v Nové Pace. Tam absolvoval reálku, poslední dva roky 1. světové války prožil na frontách v Haliči a Itálii, ke konci války vstoupil do Československých legií. V letech 1921–1926 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, 1928–1962 působil jako středoškolský profesor v Moravských Budějovicích, Kyjově, Znojmě a Brně. V Brně žil od roku 1938, po roce 1976 pobýval v Dolní Kalné a v Nové Pace, kde byl jmenován čestným občanem. Zemřel 4. 6. 1990 v Mlázovicích.

Maloval, kreslil, vyřezával loutky, ilustroval časopisy a knihy pro mládež i vědecké publikace a byl činný také literárně.

Byl členem Sdružení výtvarných umělců jihozápadní Moravy ve Znojmě, Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně, Klubu výtvarných umělců v Brně a Svazu československých výtvarných umělců. Zúčastňoval se výstav těchto institucí, Zlínských salónů atd.

Samostatně vystavoval v Brně roku 1970 (Galerie Jaroslava Krále) a 1972 (Kabinet grafiky v Domě pánů z Kunštátu), v Nové Pace 1977, 1980, 1989, 1999 (Městské muzeum) a v Hořicích v Podkrkonoší 1980 (Městské muzeum). Roku 1981 měl v Praze (Ústav makromolekulární chemie ČSAV) výstavu společně s Věrou a Františkem Vítkovými, roku 2009 v Hořicích (Městské muzeum) s Jaromírem Zeminou.

Jeho obrazy jsou v Moravské galerii v Brně, v Muzeu města Brna a v Městském muzeu v Nové Pace.

Bez názvu, 1987, akvarel a tuš na papíře

OTAKAR ZEMINA

1899 – 1990

MALBY, KRESBY, LOUTKY

2. 9. – 4. 10. 2015

GALERIE JIŘÍHO JÍLKA, SADY 1. MÁJE, ŠUMPERK
ZAHÁJENÍ VE STŘEDU 2. ZÁŘÍ V 18.00 HODIN
OTEVŘENO DENNĚ OD 13.00 DO 18.00 HODIN
NA ZAZVONĚNÍ V RECEPCI PENZIONU G

S PODPOROU GRANTU MINISTERSTVA KULTURY A OLOMOUCKÉHO KRAJE

Praporčík Dr. Vincenc Kramář, 70. léta, lavírovaná tuš na papíře

Figurální kompozice, 1986, akvarel a tuš na papíře

Hlava, 1986, rozmývaná tuš na papíře

Moc rád bych napsal alespoň něco ke zdejší výstavě Otakara Zeminy, vím ale pramálo o jeho kresbách, natož o loutkách, skoro nic o obrazech a sotva co nového mohu přidat ke slovům jeho syna Jaromíra, básníka ve všem, co napíše nebo i jen říká. Čím žije, co vidí kolem sebe i co pietně strážené probouzí ve své paměti. Nechám vše raději na něm a jenom poděkuji za zapůjčení věcí pro něho tak vzácných, s celým jeho životem spjatých a vlastní cestou prohloubených stop plynoucího času.

Z toho mála, co znám, zjevně vyzařuje jejich vzájemné pouto těsného prolínání a střídavého přebírání rolí. Oba měli všechny předpoklady pro dráhu malíře, ale oba raději volili jinou cestu. V tom, čeho se přesto souběžně s ní dohledali, shodně tihli k čisté linii kresby bez oprav a v ní k podobě živě viděného, ať jednou v tradičním duchu a jindy v uvolněné zkratce výtvarného znaku. To pro tu jednotu troufnu si přece cosi na okraj k výstavě staršího z nich poznamenat.

V otcově kresebné vzpomínce na Vincence Kramáře zřetelně vidím synovu podobiznu tatínka s archem papíru v ruce, uchovanou z času Jaromírova raného dětství a vystavenou tu před neuvěřitelnými deseti lety. Navzdory ještě nejistým tahům je shoda udivující. Skrze ni lépe rozumím jeho trvalému příklonu k věcnosti ve výtvarném citění a v zasvěceném psaní textů k autorům „odněkud“, co přímo anebo i jen ze vzpomínky na domov čerpají novou krev ryzí životodárné síly.

A podobně v synovi vidím zrcadlit se jeho otce. Připomíná mi známé Jaromírovy kresby. Dívám se na jednu z nich, visící u nás doma na zdi a předjímám z ní, co jistě potvrdí i rozsahem skromná výstava dnešní. Chyběla by tu; okruh obou Zeminů v galerii přesvědčivě završuje.

Miroslav Koval

Z příběhů, které jsem při svých letitých stycích s uměním a umělci poznal, je jedním z nejzajímavějších příběh mého otce, a čím dál víc si uvědomuji, jak hluboce poznamenal i mne jako historika moderního umění.

Jeho výtvarnost, jako výtvarnost Ladislava Zívra, kořenila v otcově hrnčířské dílně: hrnčířů byla na počátku 20. století v Nové Pace, kde se oba narodili, řada. Proto měl příští malíř ke tvarům a objemům blíže než k barvám a z tvárných hmot dával přednost – ještě před hlinou – dřevu, z něhož s neobyčejnou zručností vyřezával „pimprlata“. Když se pak k této zálibě vrátil o dvacet let později, desítky loutek, které vytvořil, náleží k tomu nejpozoruhodnějšímu, co po sobě zanechal.

Studium na novopacké reálce mu krutě přerušila světová válka, do níž byl vržen v nejnižším úředně povoleném věku, v osmnácti letech. Jeho štěstím v neštěstí se stalo to, že se na haličské frontě seznámil s Vincencem Kramářem, velkým znalcem starého umění a kubismu, který se k němu, kreslicímu i v zákopech, choval takřka otcovsky.

Když válka skončila, válečný maturant se rozhodl hledat štěstí na pražské Akademii. Byl přijat, a přímo do druhého ročníku k Jakubu Obrovskému. Vynikající kreslířský talent pravidelně vyznamenávaného a spolužáky respektovaného „Zeminky“ zaujal pak Vojtěcha Hynaise natolik, že si ho vyžádal do svého ateliéru.

Tím překvapivější bylo pozdější rozhodnutí malíře s akademickým titulem nevěnovat se volné tvorbě, ale žít se činností učitelkou: i k té měl zvláštní nadání, které rozpoznal už Obrovský, chtějící ho učinit svým asistentem. Toto rozhodnutí, motivované potřebou žít se „řáději“ než jako umělec, k níž ho vedla rodinná výchova, ale asi také nedostatkem tvůrčí sebedůvěry a ctižádosti, bylo vskutku osudové. Úspěšné učitelské povolání mu odsunulo výtvarnou tvorbu na vedlejší místo a nadlouho ovlivnilo jeho postavení mezi druhými výtvarníky, vesměs ho pokládajícími za outsidera – tím spíš, že sice dovedl být velmi zábavný a měl nadání herecké (jeden čas ochotnický hrával) i vypravěčské, ale neměl talent společenský; v Brně, kde žil se svou rodinou od sklonku třicátých let, se nedobře cítil především mezi modernisty. Byl rozený realista, portrétista lidí i věcí, a akademické školení vtisklo jeho výtvarné činnosti příliš hlubokou stopu.

I on chtěl malovat moderně a jeho dočasný příklon ke kubismu a k nové věcnosti se dnes jeví zajímavější než v letech dvacátých a třicátých, ale opětovně ho to táhlo zpět k tradičnímu realismu, zvláště tehdy, když ho

láska k přírodě a národopisný zájem vedly do rodného Podkrkonoší. Čím dál bolestněji to pociťoval jako prokletí, ale kreslení miloval stále stejně radostně a časem víc kreslil než maloval: nejvýše ceněnou částí jeho tvorby byly ilustrace, z nichž většinu vytvořil do časopisů pro děti.

Vrcholu své pedagogické činnosti dosáhl v brněnské Škole uměleckých řemesel jako vedoucí malířského oddělení. Mezi žáky, z nichž někteří časem dosáhli mnohem větší známosti než on, byl velmi oblíben a vážili si ho i kolegové, a není tedy divu, že ze školy odešel do důchodu později, než mohl. A tehdy se stalo něco, co působilo jako zázrak.

Už se mu ohlašovalo stáří, ale jeho výtvarné nadání omládko a on začal tvořit nově, poprvé v životě autenticky moderně a současně. To proto, že v sobě uvolnil imaginaci, kterou po desetiletí potlačoval. Bylo to jako gejzír chrlicí léčivou vodou! Udiven, uchvácen a konečně plně uspokojen nyní objevoval tvářnosti přírody, které mu dosud zůstávaly utajeny, poněvadž byly příliš malé nebo příliš velké a vzdálené, anebo příliš bizarní. A tento nový svět ho přivedl k novému způsobu vyjadřování, v němž malba a kresba splývala v jedno a jež oživoval novými technickými postupy; jedním z nejosobitějších bylo otiskování rostlin do malby.

Tehdy se konečně sblížil a sprátelil s jinými moderními umělci, především s Daliborem Chatrným a Robertem Hliněnským, jejichž uznání, obdiv a morální podpora mu byly velkou satisfakcí po letech a desetiletích osamělosti. Díky teoretiku moderního umění Igoru Zhořovi se dočkal i první vlastní výstavy, a hned v brněnském Domě umění. Po té následovaly výstavy další, především v Městském muzeu v Nové Pace, do níž se k stáru přestěhoval: kruh jeho života a tvorby se uzavíral. Na poslední výstavu již nepřišel – nechtěl být ani takto odváděn od kreslení a malování. Tehdy, už skoro devadesátiletý, tvořil, jak řekla Adriena Šimotová, nejvolněji a nejsvobodněji. Když potom jeho zrak zeslábl natolik, že ty „krásné nesmysly“ přestal vidět, neměl, proč dále žít. Zemřel na jaře roku 1990, šťasten, že se ještě dočkal nového života ve své rodné zemi.

A já, vděčný mu za oporu poskytovanou na počátku mé cesty k umění a snažící se mu později pomáhat na jeho vlastní cestě, uvědomuji si rok od roku jasněji, že moje objevování „těch ve stínu“ a jejich významu pro české umění a kulturu začalo právě u něho, tak dlouho přezíraného.

Jaromír Zemina